

„ИЗГРЕВЪТ“

НА

БЯЛОТО БРАТСТВО

ПЕЕ И СВИРИ,

УЧИ И ЖИВЕЕ

24

**Библиотека
„Жумен клас“**

ИЗГРЕВЪТ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

**ПЕЕ И СВИРИ
УЧИ И ЖИВЕЕ**

**Сборник
ТОМ 24**

Спомени на съвременници и последователи на
Всемировия Учител БЕИНСА ДУНО

Събрал, подбрал, записал, съхранил и представил
Вергилий Кръстев

Библиотека "Житен клас"
София 2008

ПОСВЕЩЕНИЕ

Новий завет на Господа Нашего Исуса Христа

1. Всичките думи Господни са верни и истинни.

2. И блажен е всеки, който ги възприема и пази.

3. Неговата душа не ще бъде в лишение, защото сам Господ ще присъствува в неговото сърце.

4. Това, което Господ е казал, то е за наше спасение.

5. Неговото Слово събужда спящите духом и избавя погинващите от грях.

6. Господ говори на сърцето и дава уверение на разума за своята Истина.

7. Той изявява своята благост на душата и прави името си познато ней.

8. Господ управлява сърцето и просветлява умът.

9. Знанието Господне е светлина за душата. А мирът Господен, нейно изцеление.

10. Помни думите Господни и неговите обещания. Той ще направи своето Слово да се сбъде (сбъдне).

11. Призовавай го на всяко място и по всяко време, защото това е угодно нему.

12. Блажен е, който вярва, който се надява на Господа и който го люби. Той е син Божий.

Учителят Дънов

Пояснение:

Това посвещение лично и собственоръчно е написал Учителят Дънов на собствената си Библия на с. 817, където започва заглавната страница на Новия завет, издание Виена, 1885 г.

Поднасяме го като посвещение за „Изгревът“ том XXIV, който е за методистката, евангелска мисия в България.

Амин.

**6 октомври 2007 г., събота, София.
д-р Вергилий Кръстев**

I.
МОМЕНТИ ОТ ИСТОРИЯТА
НА
ЕВАНГЕЛСКАТА МЕТОДИСТКА
ЕПИСКОПАЛНА ЦЪРКВА

Павел Драгомиров Василев

- 1. Исторически предпоставки за Реформацията.**
- 2. Мартин Лютер**
- 3. Англия през XVI век.**
Реформация в Англиканската църква.
- 4. Англия през XVIII век.**
Мощно духовно съживително движение. Джон Самуел Уесли
- 5. България през XIX век.**
Културно и духовно съживяване на българския народ.
- 6. Методистката епископална църква в духовния живот на българското общество. Методистката мисия в България – дейност**
- 7. Американското научно-богословско училище в гр. Свищов**

1. Исторически предпоставки за Реформацията

Проследявайки историята на Християнството от възникването му до наши дни, установяваме изключително трудните периоди, през които то минава. След разпъването на кръста на Исус Христос и Неговото възкресение, той оставя малцина последователи – 12 души апостоли! Гоненията срещу първите християни били ужасни, особено до IV век, но християнството напредвало в цялата Римска империя; народите започнали да се интересуват за своя духовен напредък и повече човешки права. За нещастие, християнската църква изпадала в затъмнение, особено през периода от V до IX век. Начело на църквата заставали лица с интереси към материалното, към величие и слава, забравяйки духовното издигане на народа. Тогава в църквата са внесени много езически обряди, суеверия и външни форми, които помрачили чистото и просто Исус Христово учение.

В България началото на християнството започнало от покръстването при цар Борис I през 864 г., т.е. само шест години след схизмата в 858 г., когато Източната църква се отделила от западната и се установило православието на Изток и католицизмът на Запад. Св. Св. Кирил и Методий усърдно проповядвали на народа християнството и създали славянобългарската азбука (кирилица). Св. Климент Охридски чрез образованието се борил срещу мъртвилото на средновековната църква. За жалост новата Източна църква не могла да се освободи от ритуала, догмите и обрядите на Западната църква, повечето от които нямат нищо общо с истинското християнство. Духовният мрак в християнските църкви от средните векове се запазва във времето, като в някои църкви и до днес присъства!

През I и II век хората от чистото, неповлияно от света християнство не са имали икони, статуи, мощи и кандилници. Тези и някои други външни ефекти не са евангелски, а остатъци от Стария Завет, от еврейството или са били прибавени по-късно от разни заинтересовани папи, патриарси и императори. На тях като че ли ясните слова на Исус Христос се виждали прости и недостатъчни, та трябвало да го допълват и украсяват със сложна догматика и доктринерство до такава степен, че да усложнят самото учение и да го направят трудно възприемливо за народните маси и несъстоятелно за интелигенцията.

При тези условия се появяват ересите, като реакция на състоянието на християнската църква. За такива са смятали манихейството, несторианството, гностицизма, богомилството, а по-късно – хуситите в Чехия, хугенотите във Франция, духоборците в Русия и много други. Тогавашните фанатизирани църковни водачи повели борба против тези реформатори и техните последователи, унищожавайки ги на кладите, ешафода и в затворите.

В XVI век в Европа започват да протичат процеси на Възраждането (Ренесанса). Срещу единството на средновековното феодално общество се надига формиращата се средна класа от занаятчии (производители) и търговци, която се стреми към индивидуална и интелектуална свобода и национално обособяване в отделни държави. Нараства интересът към светския живот, започва развитие на образователната система, транспорта, съобщенията, експлоатацията на земята, изкопаеми и т.н. Паричните взаимоотношения се разширяват и възникват нови градове.

В същото време Римокатолическата църква като вселенска, запазва средновековния си характер. Тя е мощна и богата, като притежава земи в цяла Европа. Владелите на обособяващите се национални държави са против властта, която папата упражнява на тяхна територия. Те негодуват срещу загубата на парите, които се насочват към папската хазна в Рим. Основната дейност на църковните служители е събирането на данъци и такси. Църквата е била загубила своето истинско предназначение. Тя не давала помощ и утеха за душите на хората, както и духовно напътствие. Епископите и свещениците пренебрегвали изучаването и

проповядването на Божието Слово. Те заблуждавали с ритуали и лъжливи учения. Царяла поквара и корупция между духовенството. Инквизицията унищожавала всички будни умове и хиляди били изгорени. Много от свещениците закупували службите си, били необразовани, мързеливи, алчни, неморални, занемаряващи служебните си задължения. Обаче, те, за тяхното поведение, могли да бъдат съдени само пред духовен (папски) съд.

В духовния живот на Римокатолическата църква с декрет от 1223 г. се забранява на обикновените хора да притежават Библията. Преводът на Библията от латински е забранен и подлежи на изгаряне. Литургията се четяла на латински език и оставала неразбрана. Внушавало се, че Исус Христос е сърдит и суров съдия, а не милостив Спасител. Божията благосклонност се придобивала чрез добри дела и молитви към различните светии, вместо с вяра и молитва към Исус Христос. Евангелието (благовестието) за спасение чрез вяра в Исус Христос не се познавало. Свещениците изпълнявали седем тайнства, като най-важните са литургията и покаянието. [Заб. В Новия Завет присъствуват само две тайнства – Господнята трапеза и Кръщението.] Свещениците, например, изисквали от разкаялите се да дават пари за църквата или закупуване на индулгенции, за да им се съкрати престоя в чистилището. Някъде в Новия Завет да се говори за чистилище?

Създадените обряди и измислени доктрини налагани с огън и меч са причина хилядите и милиони минали през тази земя хора, да не чуят за спасителната вест – “простено ти е”, “спасен си”, ако с разкаяно сърце и вяра в Исус Христос се обърнеш с молитва към Бога.

Срещу безобразията в църквата, още през XVI век реагират Джон Уиклиф, който превежда Библията на английски език и Ян Хус, който си позволил да заяви, че Библията е Божие Слово, което стои над папските изявления. Както знаете, Ян Хус е публично изгорен на клада, а останките на Уиклиф, изровени 41 години след смъртта му, заедно с екземпляри от преведената на английски език Библия, също били изгорени.

В началото на XVI век (31 октомври 1517 г.) в градчето Витенберг, Германия, професорът и докторът по теология Мартин Лютер повдига глас срещу допуснатата злоупотреба и търговия с индулгенции от Католическата църква. Тогава той на вратата на Дворцовата църква заковава лист хартия със списък на 95-те тезиса (изявления), с които той декларира възгледите си, като отхвърля търговията с индулгенциите, с надежда да предизвика дебати върху въпроса за греха и опрощението. Това събитие в живота на Католическата църква отбелязва началото на Реформацията, т.е. промяната в църквата за възвръщане на чистото Божие Слово към хората по света.

В зависимост от гледната точка, определенията и отговорите на въпроса: “Какво представлява Реформацията?”, са различни.

Историкът от светска гледна точка определя Реформацията като революционно движение, политическо събитие, предизвикано от зараждащия се национализъм с появата на средната класа през Възраждането (Ренесанса).

Римокатоликът сочи Реформацията като еретичен бунт и разкол на Всемирната Римска църква и папата. Реформацията, според него, унищожават богословското и духовно единство на средновековната Римска църква.

От протестантска позиция, това е движение за религиозна реформа, целящо завръщането на първоначалната чистота в християнството. Тази реформа възстановява богословието, което приближава религиозния живот до Новозаветните принципи. Извършва се противопоставяне срещу средновековната църква с авторитета на Божието Слово (Библията).

Реформацията, като процес на промени в църквата, протича в периода 1517–1545 г. В Европа в различните страни, Реформацията се ръководи от най-подготвените богослови за времето си. Това са: Мартин Лютер, Улрих Цвингли,

Жан Калвин и техните последователи и ученици.

Този процес на промени в църквата, в различните страни е протичал по различен начин. Новосъздаващите се реформирани (протестантски) църкви още с появата си се различават помежду си по степента, в която са се променили и отдалечили от Средновековната църква, но всички те приемат Библията като върховен авторитет.

Немската църква, реформирана от Мартин Лютер, запазва много неща в църковните обряди, които не се забранени в Библията.

Реформираната англиканска църква, от която по-късно произлизат методистите, се отдалечава повече от обредите и обичаите на Средновековната църква.

Презвитерианските църкви, които следват Калвин, се различават от всички обичаи, за които не може да се докаже, че са в съответствие с Новия Завет.

Анабаптистите са най-крайни от всички реформаторски общности. Те създават църква от вярващи, които са необвързани с правила, по образец на ранните новозаветни църкви. Тези поделения протестантски църкви, от една страна спомагат за търсене на истината, но от друга, отслабва единството на Църквата.

Реформацията бързо се приема от народите в Северна и Западна Европа. Това са Германия, Франция, Англия, Швейцария, Холандия, Швеция, Унгария, Шотландия. Обаче, романските народи от Южна Европа (Италия, Испания, Португалия, част от Франция) остават верни на Римокатолическата църква и папата.

2. Мартин Лютер (10.11.1483 – 18.02.1546)

Годината е 1517. Денят е 31 октомври, един ден преди празника "Вси светии" – важен църковен фестивал за всички посветени католици. В немският град Витенберг местните граждани и студенти се вълнуват заради продажбата на индулгенции от свещеника Йохан Тецел в съседния град Ютербок. Тези индулгенции, според свещеника Тецел осигуряват на всеки закупил ги спасение, прощение на греховете и че няма да минава през чистилицето. В това време, по стълбите на Августинския манастир слиза Мартин Лютер, който държи в ръцете си голям лист и чук. Той си пробива път през пазарния площад и отива пред централния вход на църквата към замъка. Мартин Лютер заковава листа на вратата на Дворцовата църква. Неговото съобщение се състои от списък на 95 тезиса (изявления), в които изразява своето мнение за продажбата на индулгенции.

В този знаменателен ден М. Лютер не осъзнава, че с това си действие, той бележи началото на великата Реформация в църквата и възвръщането на чистото Божие Слово към хората по света.

Мартин Лютер идва на този свят в края на XV век и развива своята дейност до средата на XVI век, когато в Европа се извършват много важни промени. Това е време на борби и безредие.

Родината на Лютер е Германия. По това време тя е разделена на над 300 отделни провинции и частни имоти. Няма нито централно правителство, нито единна Германия. Провинциите се ръководят от принцове, епископи на Католическата църква и рицари. Те управляват земите си, както пожелаят, а императорът има твърде ограничена власт.

Фактически, Германия е част от светата Римска империя. Папата, като наместник на Христа и Божий представител на земята, е върховен управител на Църквата, но и държи политическата власт в отделните държави. Неподчинението на държавните глави се наказва с отлъчване от Църквата, а за обикновените хора дори със смърт. Духовенството живеело в разкош, а народът тънел в мизерия и

невежество. Недоволство имало както сред управителите на провинции, така и сред народа. Управителите не одобрявали бързото разширяване на църковните имоти, а народът – от събираните високи данъци и от неразбирането на литургиите, четени на латински език. В градовете на Германия нараства средната класа (буржоазията). Тя се стремяла към лична свобода и национално определение. Средновековната католическа църква пречела в духовния и материален растеж.

Мартин Лютер е роден на 10 ноември 1483 г. в гр. Айслебен, Германия, в дома на преданите католици Ханс и Маргарет Лютер. Родителите му първоначално са бедни; имат 7 деца; преместват се да живеят в гр. Мансфелд. Те внушават на децата си страх от Бога, и да гледат на Исуса Христа като на сърдит Съдия.

На 4 години малкият Мартин е изпратен в латинско училище, където с лекота усвоил латинския език. На 14 години Мартин е изпратен в Магдебургската гимназия; след това е преместен в гр. Айзенахт. Тук се проявява като отличен ученик. На 17 годишна възраст се записва за студент в Ерфуртския университет. Учи при строг режим в общежитието. Проявява се в дискусиите. През 1502 г. М. Лютер получава степен "бакалавър" по хуманитарните науки, а през 1505 г. става "магистър".

Често Мартин Лютер си задава въпроса: "Как да стана истински приемлив за Бога?" В него мисълта да стане монах, за да получи вечно спасение, все повече нараства.

На 16 юли 1505 г. Мартин Лютер се разделя с приятелите си и влиза в Августинския манастир като послушник, при много тежък режим и битови условия. През 1507 г. М. Лютер е ръкоположен за свещеник с разрешение да чете литургии и да дава причастие. Дава му се право да работи с латинската Библия и отделя време да учи староеврейски и старогръцки. Въпреки всичко, Мартин Лютер се смятал грешен пред Бога и нямал вътрешен мир. Той прибягнал към самоизмъчване и самобичуване. За този свой живот той казва: "В продължение на 20 години бях непрекъснато тъжен. Аз трябва да съм най-мизерното същество на земята".

През 1509 г. е взет за преподавател в университета в Ерфурт. На следващата година (1510) е изпратен в Рим за 4 седмици. Там той посещава "свети места" и с вяра се отнася към реликвите, които вижда. Обаче, той остава разочарован от небрежността и неискреността на свещениците, които срещнал.

През 1512 г. Мартин Лютер защитава докторат по теология и е направен главен професор и проповедник в университетската църква в гр. Витенберг.

В процеса на подготовката си за лекциите Мартин Лютер съзнава, че спасението на всеки един човек е възможно само с вяра в Исуса Христа. Той се отърсва от съмненията, заблудите и страховете. В неговата душа навлиза мира на човек, който е оправил взаимоотношенията си с Бога. Всички тези чудни библейски истини М. Лютер разгласява чрез лекциите и проповедите си. Той е дълбоко убеден, че Словото Божие трябва да присъства във всеки един дом и в сърцето на всеки един човек. М. Лютер желае целият живот на вярващия да бъде живот на разкаяние, тогава постъпва и пълното прощение, без писма и индулгенции. Идва се до знаменателния 31 октомври 1517 г.

Очакванията на М. Лютер за проява на разбиране от църковните ръководители не се оправдават. Слага се началото на преследване, разпити, дебати и осъждането на М. Лютер. Животът му е в опасност. Той разбира, че Католическата църква е поставила човешката власт над властта на Божието Слово и че църквата няма да се откаже от своето лъжеучение. М. Лютер все още остава професор и пастор във Витенберг, като започва усилено да пише и публикува брошури, памфлети и книги, които получават широко разпространение в Германия и в Европа. В тях той отбелязва, че властта на папата трябва да бъде ограничена в духовната сфера. Духовенството няма право да господства над хората. Всички вярващи са равни пред Бога и имат право на достъп до Божието Слово и задължението да го

четат, тълкуват и разгласяват. М. Лютер атакува и седемте тайнства в църквата. Според Новия Завет, той приема само две тайнства: Кръщението и Господнята трапеза. Нещо повече, според него, силата на тайнствата и облагата от тях не идват от свещеника, който ги ръководи, а от Божието Слово в тайнството. Силата на опрощението идва от думите на обещанието, което присъства в тайнството. Без вяра в обещанието няма опрощение. Човек се оправдава само чрез вяра. Не Божият гняв трябва да подтиква хората към добри дела, а последните идват само от вярата в Христос.

Мартин Лютер е осъден като еретик. През 1521 г. той официално е отлъчен от църквата с подписване на папската була (послание) от папа Лъв X. Император Карл V призовава Мартин Лютер пред Парламента. На 17 април с. г. той се явява пред императора, принцовете, архиепископите, министрите и секретари. Искане от него да се откаже от книгите си. Мартин Лютер говори бавно, убедително и без страх представя своите разбирания, които е отразил в книгите си. Накрая той декларира, че Божието Слово е единствения сигурен водач в проблемите, свързани с вечното спасение на човека. Карл V подписва декрет (едикта) като поставя Мартин Лютер извън закона. Курфюстът Фридрих организира тайното настаняване на Мартин Лютер в стария замък край Айземах – Вартбург. Там той пуца дълги коси и брада и получава името рицаря Георг и започва да превежда Божието Слово. Германия, по това време, няма единен език. Лютеровият немски език чрез Божието Слово, се превръща в обединяващ език за германския народ. През 1522 г. излиза от печат Новия Завет на един добър и достъпен немски език. За две седмици са продадени повече от 5000 екземпляра. Върху Стария Завет Мартин Лютер работи усърдно цели 12 години и го превръща в литературен шедевър. Той е издаден през 1534 г. и до деня на Лютеровата смърт, през 1546 г., от тази Библия са продадени повече от 1 милион екземпляра. Обаче, Словото Божие все още оставало далеч от хората. Неграмотността на народа имала големи размери. Липсвали образовани проповедници и учители. През 1529 г. Лютер написва два катехизиса за обучението, които и до днес се използват в лютеранските църкви и училища по целия свят.

Какви промени в църквата Мартин Лютер извършва?

Той смята, че всичко, което дава сила на богослужението от старата църква, трябва да се запази. Онова, което е противно на Божието Слово, трябва да се премахне или промени.

Латинският език в богослуженията е спрял, за да могат хората да ги разбират и да участват в служението. Мартин Лютер отхвърля римската литургия, като небиблейска.

Пасторската проповед става централната и най-важна част от богослужението, за да се изучава и да се прониква в Божието Слово. Вярата трябва да бъде подхранвана и отразявана в църковното богослужение. Мартин Лютер иска да се разбере, че Господната трапеза не е повторение на Христовото жертвопринасяне, а средство за благодат, чрез която Бог прощава греховете. Той въвежда пеенето на духовни песни и то да става от всички присъстващи. Мартин Лютер е убеден, че формата на "пееща църква" е начин за задълбочаване на църковното служение. В 1524 г. Мартин Лютер издава първата песнарка с 24 химна, от които повечето са с негов текст и музика. Той обръща внимание на проповедите, като се стреми централната тема да е оправданието, което се постига само чрез вяра в Христа.

През 1521 г. Мартин Лютер написва трактата "За монашеската клетва", в който критикува клетвата за безбрачие и подканва монасите и монахините да се отрекат от нея, да напуснат манастирите и да създадат семейства. На 13 юни 1525 г. М. Лютер се оженва за една избягала монахиня. Той изпитва нарастваща благодарност към Бога за своята добра съпруга и щастливия си дом с 6-те деца.

Идеите на М. Лютер получават широка популярност не само в Германия, но и в Англия, Швеция, Унгария, Холандия и Франция. Неговите последователи получават наименованието **лютерани**.

В Швейцария Цвингли реформира католическите църкви и търси обединение с М. Лютер. Той обаче, не приема, че хората взели участие в Господнята трапеза, получават истинското тяло и кръв на Христа. За него Господнята трапеза е само паметно тържество по повод Христовото страдание и смърт, а хлябът и виното са само символи на Христовото тяло и кръв. М. Лютер отговаря:

“... Цвингли, Вие стъпквате Божието ясно Слово, защото не можете да си го обясните и разберете. Христос казва: “Това е моето тяло”. Понеже Христос го казва, аз го вярвам, независимо от факта, че не мога да разбера как е възможно това...”

През 1529 г. императорът Карл V свиква сесия на парламента в гр. Спирес, с намерение да спре Реформацията. Взема се решение: Лютеровото учение и книги да бъдат забранени в католическите територии, но католическото учение и книги свободно да се разпространяват и на лютеранските територии. Евангелските принцове остро реагират на резолюцията за контрол върху евангелското проповядване, където и да било. Те протестираат, затова евангелските християни са наречени **протестанти**.

Карл V свиква наново Парламента в гр. Аугсбург, на който канцлерът на Саксония Кристиан Баер чете лютеранският документ “Аугсбургска изповед” представящ учението и практиката на лютераните. Реакцията е различна. Някои католически принцове осъждат изповедта като еретическа. Други признават, че са били неправилно информирани за лютеранското учение. Става ясно, че Католическата църква е напуснала Библията и истинското учение на християнството. Лютер казва: “Благодаря на Бога, че доживях да видя този час. Христос бе с нас”. Протестантите се обединяват в “Смалкалдска лига”, срещу натиска, оказван им от императора, парламента и Католическата църква. По-късно Мартин Лютер, макар и болен, публикува “Смалкалдски членове”, в която брошура представя официалната доктрина на лютеранската църква. Той остава безкомпромисен към обединения без пълно доктринално съгласие. Компромиси с библейските истини, за да се поддържа мира и единството, Мартин Лютер никога не допуска. Здравословното му състояние се влошава, но той продължава да работи.

В началото на м. януари 1546 г. Лютер е помолен да отиде в гр. Айслебен за решаването на спор между графовете на Мансфелд. Зимата е много студена и снежна. Той пътува със синовете си Ханс, Мартин и Паул. На 17 февруари с.г. Мартин Лютер проповядва и решава спора, за който предприел пътуването си. Същата вечер Мартин Лютер получава силни болки и тежест в гърдите. След полунощ той става да се моли на Бога: “. . . Татко, на Твоите ръце поверявам духа си. Ти ме спаси...” Същата нощ, на 18 февруари 1546 г., на 62 години, Мартин Лютер преминава във вечността при пълно съзнание и упование в своя Господ и Спасител Исус Христос. В гр. Айслебен, църквата “Св. Андрю”, се извършват паметни служби. Започва последното пътуване, с кавалерийски кортеж, от гр. Айслебен до гр. Витенберг, където хиляди чакат на централния площад. Процесията е огромна – от семейството, благородници, принцове, градски ръководители, професори, студенти и много опечалени. Ковчегът е поставен пред църквата, където в 1517 г. Мартин Лютер слага своите “Деветдесет и пет тезиса”. Не само гражданството на Витенберг плачат, но цяла Европа оплаква голямата загуба. Лютеровото тяло е положено в гроб пред амвона.

В заключение, Мартин Лютер остави на човечеството велико наследство от един достоен, изпълнен с героизъм живот, на вяра в Божието Слово и любов към Бога.

Мартин Лютер бе този, чрез когото Бог наново показва единствения път на

човечеството, че само с безпределна вяра в Исуса Христа се придобива вечно спасение.

Мартин Лютер направи Божието Слово – Библията, достъпна до всеки грамотен, чрез направения превод. Така се слага началото на разпространение на Божието Слово чрез преводи сред хората в целия свят.

Мартин Лютер въведе пеенето на духовни химни от цялата църква. Християните трябва по-активно да участват в църковната служба.

Мартин Лютер съдейства за подобряване образованието на младежите и децата. Той подготвя програми и планове за началните училища и гимназиите.

Мартин Лютер живя с вярата основана на Божието слово. Той умело излага своята вяра в проповедите си, в дебатите си, в много статии и писма. Във всички негови книги ние откриваме истините на Божието Слово по начина, по който М. Лютер ги учи и вярва.

Наследството, оставено от Мартин Лютер е наследството, което остави Реформацията в историята на християнството и на човечеството.

3. Англия през XVI век. Реформация в Англиканската църква

Началото на Реформацията в Английската църква е свързано с името на Хенри VIII, който царува от 1509 до 1547 г. Средновековната римска църква притежавала огромна част от английската земя, от която извличала големи приходи за папската хазна. Освен това, църковните (папски) съдилища пречели с решенията си на кралския съд. Развиващата се средна класа определено подкрепяла своя владетел – Хенри VIII, при възникналите проблеми.

Преди коронаването му, Хенри VIII бил заставен от баща си да вземе за съпруга вдовицата на по-големия си брат Артур и испанска принцеса Катерина Арагонска. От този брак Хенри има дъщеря (Мария Тюдор). Той се надявал за син, който да го наследи. Тогава Хенри поискал разрешение за развод от папа Климент VII. Като не получил такъв, той се обърнал към Парламента. Така се слага началото на Реформацията в Англия или чрез светската власт Английската църква се отделя от Рим.

През 1534 г. Парламентът приема "Закон за върховенството", с който кралят става "върховен глава на църквата в Англия". С този закон се спира оповестяването на папските укази в Англия без съгласието на владетеля. Бракът на Хенри с Катерина е обявен за невалиден и той се оженва за Ана Болейн.

Парламентът издава редица укази, с които се забранява на английските свещеници да служат извън страната; да се прехвърлят молби от църковните съдилища в папските; да се плащат данъци на църквата. Хенри посяга на църковните имоти, като част от тях продава евтино на дребното дворянство от средната класа. Той затваря повече от 500 манастира.

Хенри е недоволен от Ана Болейн, защото има от нея дъщеря – Елизабет. Наново се оженва за Джейн Сиймор, която го дарява със син, но тя умира. След това Хенри има още три брака.

Приносът на Хенри VIII е, че освобождава Английската църква от папството, поставя я под кралски контрол, като национална църква, но доктрината ѝ остава римокатолическа. Освен това, от 1539 г. народът разполага с Библия на собствения си език.

След смъртта на Хенри на престола идва Едуард VI, който е на 9 години. Негов регент е Съмърсет, който продължава Реформацията и я превръща в богословска. Легализиран е брака на духовниците. В богослуженията е спрял латинския език. Библията е преиздадена през 1552 г. и получава протестантски

характер. Изработва се и се публикува изповедта на вярата. През 1553 г. умира Едуард VI.

На престола идва Мария Тюдор (дъщеря на Хенри от Катерина Арагонска). Тя спира Реформацията. Заставя парламента да възстанови религиозните практики в Английската църква от преди смъртта на баща ѝ (1547 г.) и анулира промените, въведени от Едуард. Около 800 свещеници не приемат новите наредби и бягат във Франкфурт и Женева. Близо 300 свещенослужители са умъртвени. Мария се омъжва за Филип II Испански, но бракът ѝ не се харесва на английския народ.

На престола идва Елизабет и през 1559 г. кара Парламента да приеме Указа за върховенството. Тя се обявява за единствения върховен владетел в това кралство, както по духовните и църковните, така и по светските въпроси. Елизабета продължава Реформацията. Папа Пий V издава була за отлъчване на Елизабет и освобождаване нейните поданици от верност към нея. Елизабет отвърща с указ срещу йезуитите, които планират възвръщане на Англия към папството. Около 125 йезуити в Англия са екзекутирани. Папата търси помощта на Филип Испански, който през 1588 г. вдига Испанската армада (флотилия) срещу Англия. Неговата армада е позорно разбита от малки, но по-маневрени кораби, управлявани от много опитни моряци. Тази победа отнема последната надежда на папата за връщане на Английската църква в лоното на Римската църква. Така Англия се очертава като първа сила на протестантството в Европа. Утвърдена е Английската държавна църква.

Действително, Реформацията допринася за големи доктринални промени, обаче, новите национални църкви запазват някои особености от римокатолиците. Например, протестантите запазват и приемат Апостолския символ, Никейския символ и Атанасиевия символ. Всички те държат Триединството, божествеността и възкресението на Христос, Библията като Божие откровение, грехопадението на човека, първородния грях и нуждата от морален живот за християнина. Освен това всички протестанти имат общи разбирания относно спасението единствено чрез вяра, с което се възражда религиозния индивидуализъм. По време на Средновековието присъствува схващането, че човек се развива най-добре като част от една обща организация на църквата. Сега човекът може да има личен и директен достъп до Бога, без посредник, но да има общо основно образование, за да тълкува сам Библията.

4. Англия през XVIII век.

Мощно духовно съживително движение.

Джон Самуел Уесли

Това е време, когато Англия е в духовен упадък. Народът тъне в мизерия и глад. Нищетата подтиква към престъпност, омраза и безверие. Църквите и свещенослужителите били твърде малко. Църковните служби били много слабо посетени. Неделни училища нямало. Англиканската църква била в дълбока криза. Неграмотността сред народа била висока. В неделните дни безделието и пианството се ширело. Мъжете прекарвали свободното си време в кръчмите или на места, където те давали и последните си пари в залагания при боеве на петли и бикове. Това състояние на народа в Англия не е било изолирано явление. В другите европейски страни положението не било по-добро. Католицизмът, чрез Инквизицията ликвидирал всеки по-буден ум, а православието водело борби за влияние не само в политическата власт, но и за проникване в повече страни в света.

При тези обстоятелства, в Англия се изявява с изключително активната си и плодотворна дейност посветена на Бога, Джон Уесли. Неговите последователи и създадени църкви представляват мощно, духовно съживително движение, което получило името "нова вяра" или **методизъм**.

Джон Самуел Уесли
(27.06.1703 – 02.03.1791)

Студена февруарска нощ на 1709 г., озарявана от пламъците на горяща, почти изцяло дървена, двуетажна къща. Това е пастирският дом на Самуел Уесли в градчето Епворт, графство Линконшир, Англия. Всички са спели. Пламъците обхващат и втория етаж. Настъпва паника. Всички се спущат да бягат. Семейството на пастиря Самуел Уесли е голямо. През тази година децата са осем! На втория етаж на един от прозорците се очертава силуета на малко момченце. Стъпило на един сандък до прозореца, то плачело и простирало ръце за помощ. Пламъците били обхванали стълбите. Проникването на втория етаж било невъзможно. Тогава един мъж предложил да направят човешка пирамида, като на раменете му се качили един върху друг още двама. С много усилия момченцето е извлечено от пламъците и в същия момент горящата къща с трясък се срива. Семейството и съседите паднали на колене в благодарствена молитва към Бога. Това разплакано и разтреперано момченце, опушено и обгорено от пламъците бил шестгодишния Джон Уесли. Тази случка и преживяване на малкия Джон е причина, когато трябвало да каже нещо за себе си, той си позволявал да изрече думите: "Аз съм само главня, изтръгната от огъня".

Джон Уесли е роден на 27 юни 1703 г. в градчето Епворт, графство Линконшир, Англия, в пастирския дом на Самуел и Сузана Уесли. Семейството било голямо – 10 деца, от които 3 момчета и 7 момичета. Бащата Самуел Уесли бил почитан и уважаван от съгражданите си. Обаче, голяма роля в семейството имала майката – Сузана. Тя умеела така да разпределя времето си, че бивала едновременно предана помощница на съпруга си (като пастирска съпруга), но и любяща майка. Пастирят Самуел Уесли често пътувал и проповядвал в други селища, а Сузана в това време водила неделните служби и посещавала болни и нуждаещи се. Въпреки това, Сузана намирала време да се занимава с всяко едно от децата си. Тя им била първата учителка, като ги е учела азбуката и да четат. За помагало в нейната дейност тя ползвала Библията, започвайки от книгата Битие. Представете си какво още е минавало през ръцете ѝ: цялото домакинство, готвене, пране, гладене и т.н. Джон Уесли, шестото дете в семейството, през целия си живот, с много умиление и любов е говорил за нея. Майка му е била пример и негова опора в първите му стъпки. Тя е вложила в душата му безграничната вяра и любов към Бога.

Джон Уесли получава сериозна подготовка в училище за предстоящата му изключителна мисия. На 12 години той е изпратен в училището "Чатърхаус" в Лондон. Там Джон проявява трудолюбие и любознателност. Отлично изучава различни езици, между които староеврейски и старогръцки.

На 16 години (1719 г.) Джон Уесли бива препоръчан за студент. Той е записан в Оксфордския университет в колегията Крайст Чърч. Тогава още в него възниква въпроса: "Аз и моята душа в съгласие ли са с Бога?"

На 22 години (1725 г.) Джон Уесли завършва Оксфордския университет и получава титлата "бакалавър". Същата година той е ръкоположен за дякон.

На следващата година (1726 г.), на 23 години, Джон Уесли е избран за професор в Линконската колегия на университета. На 24 години (1727 г.), той получава степента "магистър".

На 25 години (1728 г.), Джон Уесли бива ръкоположен за пастир.

Това бързо интелектуално израстване е съпроводено с духовно съзряване. Заложената от майка му Сузана, още от дете, обич към Бога и стремеж към праведност (святост) постоянно присъстват в живота му. Джон Уесли се стараел да си налага в ежедневието, според разбиранията си, един доста строг режим. Неговият пример е бил последван от брат му Чарлз и други някои студенти – Морган, Киркам, Ингам, Броутън, Хуитфилд, Клейтон, Хърви. При техните събирания, те започнали изучаването на Новия Завет на старогръцки и взаимно се насърчавали в подражание на Христа и свят живот. Те си налагали живот организиран и подчинен на правила и методи при изключителна самодисциплина. Това тяхно поведение и начин на живот в университета правело впечатление. Групата била наричана “Святият клуб”, по-късно – методисти, а Джон Уесли получил прозвището “отец”. Тогава той бил само на 26 години!

Каква е дейността на “Святият клуб”? Членовете на “Святият клуб” посещавали затворниците в тъмниците и им проповядвали Евангелието; те ходили в домовете на бедните и им давали пари и лекарства; те събирали деца и ги учили да четат и им давали дрехи. За всичката тази дейност тези млади хора отделяли от своите скромни средства и живеели в лишения в името на Бога и за спасение на нови човешки души. За тях всеки ден трябвало да преминава в правене на добро.

Според Джон Уесли, с тази дейност на “Святият клуб” се поставя **началото на методизма**. Това е годината 1729!

През пролетта на 1735 г. бащата на Джон Уесли умира и оставя своята голяма енория без пастир. В същото време се търсят мисионери за работа между индианците в новата английска колония – щата Джорджия, Северна Америка. Джон Уесли е поканен за мисионер. След усилените молитви и разговори с майка си и приятели, той взема решение.

През м. октомври с. г. (1735), Джон Уесли заедно с брат си Чарлз и приятелите Ингам и Деламот отплава за Америка. На кораба с тях са и 26 немци от църквата в Моравия. В дните на пътуване Джон Уесли използва с приятелите си всеки час за работа. Дневната им програма започвала от 4 часа сутринта с молитва, четене на Божието Слово, изучаване на немски език, преглед в групата на извършената работа. В следобедните часове до към 9 часа вечерта главно работели с пасажерите и децата (в разговори, четене, проповядване и молитва), като от 7 часа вечерта Джон Уесли се присъединявал към богослуженията на немците от Моравската църква. Този свой стил на живот Джон Уесли запазва през целия си (повече от 50 години) активен живот. Той запълвал всеки час от времето си, като винаги бивал зает, но имал и време за всичко, което трябвало да свърши.

По време на пътуването, около 3 месеца и половина, корабът преминал през три големи бури, които нанесли повреда на платната. Вълните били страхотни – те подхвърляли кораба и заливали пасажерите. В тези часове на изпитание англичаните от екипажа и Джон Уесли с тях, изпаднали в паника. Присъствал страха от смъртта. Джон Уесли споделя: “Тогава не бях готов да умра”. В същото време немците от Моравската църква били тихи и пеели един от своите псалми. Това поведение дори в жените и децата поразило Джон Уесли.

Най-после на 6 февруари 1736 г. корабът излезнал на безопасно място на американския бряг. След един месец на 7 март, Джон Уесли започнал да проповядва в гр. Савана. В престоя си в Америка, Джон Уесли срещнал навсякъде невежество и нечестие. Не винаги проповедите му били посрещани със съгласие. Той имал смелостта да отстранява от Господнята трапеза всеки с лошо поведение и всички непокаяли се. Джон Уесли виждал огромната работа, която имало да се извърши, но бил гонен и заплашван със смърт, като оставал неразбран. Тогава, на 22 декември 1737 г., след близо две години престой в Америка, Джон Уесли потеглил обратно за Англия.

На 1 февруари 1738 г. той пристигнал в Англия, като общо отсъствието му е 2 години и 4 месеца.

Това отиване до Америка за Джон Уесли имало голямо значение. Той благодарял на Бога за придобитите опитности и най-вече срещата му с немците от Моравската църква. Само след една седмица от прибирането му от Америка, Джон Уесли среща в Лондон свещенослужителя от Моравската църква Петер Бейлер. Тази среща на Джон Уесли с Петер Бейлер се оказва знаменателна за Уесли. За първи път на него му се казва пределно ясно благата вест:

“Греховете ни се прощават и ние се спасяваме само с вяра в Исуса Христа и по Божия благодат ние ставаме Божии чада. Ние научавам това, като имаме Святият Дух, който свидетелствува с нашия дух, че сме Божии чада. Кръвта на Исуса Христа, Сина Божий, може да ни очисти от всеки грях, да направи сърцата ни святи чрез вяра в Него и да ни даде сила да любим Господа Бога Нашего с всичкото си сърце, с всичката си душа, с всичкия си ум и с всичката си сила и като правим това, тогава ние ще сме истински християни”.

Тези мисли Джон Уесли дълбоко в себе си запазва и когато ги преосмисля с вяра, той казва:

“Почувствувах сърцето си странно стоплено. Повярвах в Христа и за спасение и уверение ми се даде, че Той беше отнел греховете ми”.

Този велик момент в живота на Джон Уесли става на 24 май 1738 г., в една стая на ул. “Алдерсгейт” в Лондон. Тази вечер душата му се изпълва с любов към Бога и съжаление към грешниците, за които той започва да се моли.

Джон Уесли чувствал, че неговото призвание е да проповядва за духовното повдигане на английския народ. Той държал на Англиканската църква и се смятал част от нея. Първоначално Джон Уесли проповядвал в църковните сгради на посещаваните от него градове. Слушателите му постоянно се увеличавали. Храмовете станали тесни, но и местните проповедници започнали с неодобрение да гледат на Джон Уесли. Така църковните сгради една по една се затворили за него и Джон Уесли бил принуден да проповядва на открито. Множеството от слушатели постоянно нараствало.

От “Дневникът” на Джон Уесли научаваме за неговия престой в гр. Бристол. На 2 април 1739 г., в улица “Никола” той проповядвал пред 3000 човека. На следващия ден в местността “Байтист Милс” той говори пред 1500 човека. В неделя на 8 април, в 7 часа сутринта в местността “Баулин Грийн” идват повече от 1000 човека, а след обяд в местността “Роуз Грийн” при Кингсвуд пред 5000 човека, предимно миньори (въглищари), Джон Уесли споделя Благата вест. Той всеки ден имал Утринна служба в затвора Нюгейт. Словото Божие, чрез Джон Уесли, достигнало до сърцата на хората. Множество мъже, жени и деца задавали въпроса: “Какво да направим, за да се спасим?” Стотици са затворниците и миньорите потърсили Бога!

При завръщането си в Лондон, слушателите на Джон Уесли в Кенсингтон били 1500, а в местността “Бляхийт” те нараснали до 6–7 хиляди човека. Това не били случайно събрани хора, а вече общества с обща цел, а именно: постигане спасение на душите си чрез святост и в служба на Бога. Назрявала необходимостта от места за събиране. На 12 май 1739 г. в Бристол Джон Уесли полага първият камък за методистко църковно здание, което се изгражда със средства на обществото и го нарекли “Новата стая”. През м. ноември 1739 г. Джон Уесли отворил първата си църква в Лондон, която наричали “Ливницата”(сграда, която преди това била използвана за леене на топове). До “Ливницата” бил и домът на Джон Уесли. Всяка сутрин, в 5 часа, камбаната на “Ливницата” приканвала за молитва. Множеството отрудени хора с фенери в ръка, преди работа отивали на богослужение.

За постигане на системна духовна работа Джон Уесли съзрял необходимостта в различните общества да се създадат класове от по 12 човека с един ръководител, които да имат своите редовни събирания по домовете. Това са и първообраза на така наречените “малки групи”, които има в методистките църкви за изучаване на Словото и молитва.

Разпространението и влиянието на "новата вяра" – методизмът в Англия, осезателно се чувствало. Образували се нови духовни общества. Джон Уесли в 1742 г. посетил в Северна Англия, графството Йоркшир, където с радост се запознал с успешната работа на своя ученик (бивш зидар) Джон Нелсон. Всеки ден Джон Уесли проповядвал, защото виждал ниското духовно и културно ниво на народа. Той казвал: "Толкова пианство, псувни, клетви, даже и от устата на малки деца, никога не помня преди да съм виждал или слушал в толкова късо време". Джон Уесли посетил Нюкастъл на Тайн, след това гр. Епворт. В родния си град той не бил допуснат да проповядва в сградата на църквата, но в неделя сутрин, застанал на бащиния си надгробен камък, Джон Уесли проповядвал на стотици свои съграждани, много от които помнели с най-хубави чувства баща му.

На 23 юли 1742 г. в Лондон, Джон Уесли се разделя с майка си, която преминала при Бога. Нейните деца я изпратили с молитва и хвалебен псалом. Джон Уесли загубил най-близкия си човек.

В тези месеци напрежението около Джон Уесли нараствало. През 1743 г. в графство Стафордшир, градовете Уенсбърн, Дарластон и Уест Бромвил се надигнали тълпи срещу методистките семейства. Те влизали в домовете им, нанасяли побои, чупели и изхвърляли покъщината им, замеряли ги с камъни и кал. Джон Уесли незабавно заминал, за да срещне своите противници. Чувствайки силата от Божието присъствие в него, Джон Уесли проповядвал в Уенсбърн. Той сам излязъл срещу тълпата от 300–400 човека и приел в дъжд, кал и тъмнина да бъде заведен при съдията с обвинението: "Те пеят псалми цял ден и карат хората да стават в 5 часа сутринта". Нова тълпа от гр. Уолсол се намесила и повела Джон Уесли към гр. Дарластон. Те не му давали възможност да говори, искали неговата смърт. Джон Уесли започнал усилено да се моли на Бога. Тогава се намерили силни мъже, които започнали да го пазят и измъквайки го, завели го в Уинсбърн, където намерил своите приятели на молитва. "Във всичко това, казва той, аз само загубих едно късче от жилетката си и малко кожица от една от ръцете си. . . Отначало до край, аз запазих присъствие на духа". Джон Уесли видял как неговите неприятели с Божията намеса се превръщат в приятели. Божията милост била голяма!

Размирици с много омраза имало не само в графството Стафордшир, но и в графствата Йоркшир и Нюкастъл. Единственото обвинение срещу методистите било, че те проповядвали Евангелието. От репресиите проповедникът в Нюкастъл, Тома Биърт, починал. Той е първата жертва, която дава методизма.

През 1744 г. Джон Уесли разширил своята работа и в Южна Англия, посещавайки гр. Корнвол. С време, въпреки гоненията, и в тази част на Англия, методизмът се утвърждавал и Джон Уесли спечелва любовта на хората. Неговият брат, Чарлз, споделя: "След 40 години от това размирно време, човекът, който бе спал на земята по нямане на място и бе брал малини да се нахрани и едва избавил се от гнева на тълпите, сега като минава през градовете и селата по тези места, на прозорците се трупат хората, желаещи да видят и излеят благословието си на побелялата му глава."

Назряла необходимостта да се координират действията и затова Джон Уесли свиква Конференция на свещенослужителите.

На 25 юни 1744 г. се провежда първата методистка конференция в "Ливницата", Лондон. Присъствали са 6 пастири и 4 миряни проповедници. Те са се занимавали с въпросите: Какви духовни наставления да даваме? Как да ги даваме? Какво да правим? До края на живота си Джон Уесли председателствувал на 47 методистки конференции, на които се давало светлина по някои теоретични въпроси с необходимите обяснения от Словото и как на практика да се постъпва за успеха на методизма.

Джон Уесли не спрял да посещава различни части на Англия, Уелс, Шотландия и Ирландия, където неуморно проповядвал 3–4 пъти дневно, образувал

общества и изграждал църкви. Той не спирал нито лете в горещините, нито зиме в снеговете. Обливан от дъжд и пронизван от студени ветрове, Джон Уесли заставал на открити места и проповядвал. Не веднъж той срещнал съпротива и лошо отношение, но Джон Уесли винаги оставал спокоен. В създадените от него църкви той поставял свещенослужители, които ревностно да работят за Божието дело. Така методизмът постепенно получил разпространение не само в Англия, но и в Америка, част от Европа и Азия, достигайки до Западна Индия. За тази огромна работа Джон Уесли поддържал със своите помощници постоянна връзка с писма и отдавал винаги своята благодарност и преклонение за извършеното.

С напредване на възрастта, Джон Уесли се радвал на добро здраве и спазвал дневния си режим – ставане в 4 часа сутрин и изнасяне по 2–3 проповеди дневно!

На 29 март 1788 г. Джон Уесли загубва своя скъп брат и помощник, създава десетки духовни химни – Чарлз Уесли. Той починал на 79 години. Въпреки сътресението, което преживял Джон Уесли не намалил усърдието си да работи за Бога. Единствено, той в 85-та си годишна възраст, споделил: “Бог да даде да не доживея никога времето, когато ще бъда безполезен”, понеже той чувствувал как силите му намаляват.

Последните проповеди на Джон Уесли били през месец февруари 1791 г.: на 18 февруари в Челси, на 22 февруари в църквата “Сити Род” и на 23 февруари в Ледерхед върху думите: “Търсете Господа, докато може да се намери, призовавайте Го, докато е близо”. Следващите дни от месеца, заради чувство на слабост, той прекарал в легло – в молитва и песен. Заобиколен от своите приятели той пожелал да се ръкува с всеки от тях, казвайки: “Сбогом” и с последни сили споделил:

“Най-доброто от всичко е, че Бог е с нас”.

На 2 март 1791 г., към 10 часа сутринта, бащата на методизма в света Джон Уесли, преминал, без въздишка, във вечната радост при Господа. Неговият гроб е при църквата “Сити Род” в Лондон.

В заключение: Джон Уесли е живял 88 години (1703–1791), като от тях неговата проповедническа и организаторска дейност е продължила 52 години. Въз основа на неговия “Дневник” е изчислено, че той всяка година е изминавал около 1700 мили пеш, на кон или каруца, което за посочените 52 години прави повече от 1,300,000 мили. Като знаем, че Джон Уесли е проповядвал по 2–3 проповеди дневно, общо техния брой е 40–50 хиляди. Когато починал, Джон Уесли имал 511 проповедници и 120,000 членове. На юбилейната 100 годишнина от появата на методизма (1829 г.) проповедниците били 3421, членовете 1,112,519 и децата в Неделеното училище над 1,500,000. Особено в по-следващите години тези цифри много бързо нарастват. Споменахме, че сега, на 300 годишнината от рождението на Джон Уесли, последователите на методизма в света са повече от 70 милиона! Броят на методистките църкви постоянно нараства и те имат своето разпространение във всяка страна на света.

Нека се замислим, колко много величия (в кавички) има в историята на човечеството, чиято слава е мимолетна, имената им са бързо забравени и те остават непознати за поколенията?

Името, споменът, дейността на Джон Уесли остава и ще остане през вековете. Името му винаги ще напомня, че той беше човека, който през 18 век създаде съживително духовно движение в реформираната вече Англиканска църква. С личния си пример и начин на живот по правила и методи за духовно израстване, Джон Уесли утвърди “новата вяра” – методизма. От оставените писмени спомени и портрети за Джон Уесли той е описван като добре сложен по фигура човек, нисък на ръст и много подвижен. Той е имал красиво лице с гладка кожа и много светли очи. Джон Уесли е бил магнетична натура и излъчвал неизчерпаема жизненост. С лекия си весел характер, постоянна усмивка, особено

като говорел, той спечелвал сърцата на слушателите си. Винаги той бивал спретнат, чист и подреден. Умеел да разпределя времето си, никога не бързал и винаги имал време за всичко. Джон Уесли спазвал правилата, които сам изградил, ценял времето си и имал ясни цели. Той проявявал пословична самодисциплина, като твърдял, че това е пътя за постигане на святост и служение на Бога. Освен в личния си живот, Джон Уесли в работата си (служението) за Бога бил неударим. Той казвал: "Дайте ми 100 човека, които мразят греха и обичат Бога и аз ще обърна света". В своята дейност Джон Уесли създавал общества, изграждал църкви, подготвял пастири, използвал нови форми на християнско общение и служение и всичко това протичало по правила, приемани на конференциите.

Така възникнала основна книга за методизма "Дисциплината", която се прилага сега в целия свят.

Не трябва да се забравя, че методизмът е "усърдно християнство и път за постигане на святост". Но преди всичко, в основата на всички проповеди на Джон Уесли присъствували трите момента: първо, покаяние; второ, безгранична вяра и упование в нашия Господ Исус Христос и трето, придобиване на святост чрез служение.

Защо Джон Уесли отрича обрядността в богослужението? Той казва: "Сърдечната религия и новородението чрез Духа са по-дълбоки от всякакви външни неща, форми, навици и порядки". Трябва ние, християните, които принадлежим на една или друга църква, да практикуваме не друго, а наречените от Джон Уесли "благодатни средства". Това са: слушане на Божието слово, кръщението, изповедта, причастието, молитвата, въздържанието (поста), поддържането на християнското общение. Тези благодатни средства, според Джон Уесли, са изпратени от Бога и определени да ни предадат Неговата благодат и чрез нея спасението. Практикуването на благодатните средства ни дава общение с Бога, което трябва да изпълва живота ни. Всеки от вас, който се е разтворил за Евангелието (Благата вест) или е желал да стори това, е необходимо да се включи в едно обвързващо живота му служение и общение. Джон Уесли не приема само идването на Църква – да сме пасивни слушатели. Църковността е само елемент от нашия християнски живот. Затова Джон Уесли създава и прилага формите на християнското общение – методистките "класове". Това са така наречените "малки групи" (по 12 човека с един ръководител), които имат централна роля в живота на всеки християнин, методистко общество и църква. В тях присъствува обучението, братския обмен, взаимната грижа за душите. Тази практика на класните сбирки, с редовното участие на всеки мирянин, трябва да се приема като естествена проява за методиста.

Накрая, нека във всеки от нас останат последните думи, изказани от Джон Уесли:

"Бъдете усърдни християни . . . и най-доброто от всичко е, че Бог е с нас".